

מדוע בחר זוג חוויאים לקנן על "עץ אם לזרעים" של אורן ירושלים ביער הגלבוע?

עמרי בונה

בערבות אפריקה, לבנות את קינו דווקא על עץ אורן ירושלים בודד, שגובהו 20 מ', שהושאר כ"עץ אם לזרעים" במסגרת כריתה לשם חידוש חלקת יער ותיקה של אורן ירושלים. עצים מבודדים מאפשרים לחוויאים תצפית טובה מהקן אל סביבתם ומעוף נוח אל הקן וממנו.

בשנים האחרונות חלה עלייה בקינון של דורסי יום, כמו חוויאי הנחשים, עקב עיטי נץ מצוי ובז עצים ביערות הקק"ל. כך שלכאורה, אין משום חידוש בעוד זוג חוויאים, שבחר לבנות את קינו על עץ אורן ירושלים ביער הגלבוע. אלא שהפעם, בחר זוג החוויאים, ששב אלינו באביב, לאחר שחרף

Short-toed snake eagle (*Circaetus gallicus*), about to feed a mature chick with a snake. The nest is built in an Aleppo pine "seed tree" that was left as part of a regeneration operation in the Gilboa Forest (Photo: Omri Bonne).

חוויאי בוגר וקצה נחש במקורו להאכלת גוזל בוגר בקן הבנוי על עץ אורן ירושלים ביער הגלבוע (צילום: עמרי בונה).

חלקת אורן ירושלים, שהתנוונה ביער הגלבווע ועברה כריתה לשם חידוש, תוך השארת עצים בודדים וקבוצות של עצים מצטיינים של אורן ירושלים ומיני חורש, כמו חרוב מצוי, בר זית בינוני, אלה ארץ ישראלית ואשחר ארץ ישראל, כבסיס לדור הבא של היער. בחץ צהוב מסומן העץ, שעליו נבנה הקן של חוויאי הנחשים. מיקום הקן בחלק התחתון של הנוף הירוק של העץ בגובה 10 מ' (מצוין בחץ צהוב בהגדלה. צילום: עמרי בונה).

Aleppo pine stand in the Gilboa Forest that had declined and underwent clear-cutting. Outstanding individuals and clusters of Aleppo pine trees as well as native broadleaf species such as: *Ceratonia siliqua*, *Phillyrea latifolia*, *Pistacia palaestina* and *Rhamnus palaestinus* that had developed naturally, were left as a basis for uneven-aged, multi-layered mixed second-generation forest. The short-toed snake eagle nested on the arrow-marked Aleppo pine tree, at the lower part of the green canopy, at a height of 10 m.

בקיצור נמרץ

צפיפות קינון ייחודית בעולם

עבודת דוקטורט, במימון הקק"ל, נכתבת על ידי גלעד פרידמן, בנושא: "שינויים בצפיפות ובביולוגיית הקינון של חוויאי הנחשים ועקב עיטי בשפלת יהודה – תחרות או דו-קיום?" במהלך המחקר נמצא, שצפיפות הקינון של עופות דורסים אלה בשפלת יהודה היא, ככל הנראה, הגבוהה ביותר הידועה בעולם. מתוך 282 קינים של מינים אלה, שנסקרו במהלך המחקר, בשנים 2011-2013, 109 קינים נבנו על עצים ביערות הנטועים של קק"ל והשאר על עצי חורש.

עצים מתים ביער כבית גידול לבעלי חיים

עצים מתים או מתים למחצה ביער מהווים בית גידול חשוב למגוון של בעלי חיים. לפיכך, מומלץ במהלך כריתת יער שרוף להשאיר עצים בודדים מתים או מתים למחצה, כדי שישמשו כעמדות תצפית לעופות דורסים, לקינון של נקרים וכבית גידול לחרקים. העצים האלה (snags) נופלים בדרך כלל בתוך מספר שנים, נרקבים ומעשירים את שכבת החומר האורגני של קרקע היער. ממשק יער כזה מכונה Snag Management.

חידוש יער, באמצעות השארת "עצי אם לזרעים", היא שיטה מקובלת לחידוש טבעי של היער לאחר סיום מחזור הגידול הביולוגי. בגישה זו, משאירים את העצים המפותחים והבריאים ביותר בצפיפות של 0.5-2.0 עצים לדונם, וכך מבטיחים, שמקור הזרעים לדור הבא של היער יהיה מהעצים המשובחים ביותר. העצים הנשארים שומרים על הערך הנופי של היער, בניגוד לשיטה של כריתה מלאה, שבה נכרתים כל העצים עם סיום מחזור הגידול של היער ונוצרת הזדמנות ליצירת יער רב-גילי ורב-שכבתי.